

ג' באייר, תשע"ט, 8.5.2019

גיליון מס' 658

פרשת אמור

על חמץ, מצה ויום העצמאות

מאת הרב ארי סמ, סעד

חג הפסח כבר מאחורינו. חזרנו כבר לפני כמעט שבועיים ליהנות ממנעמי ומטעמי החמץ לסוגיו השונים. אלא שפרשת השבוע מעלה ביתר שאת את השאלה – מה כל כך נורא בחמץ?

מי אמר שחמץ זה רע? כשמתבוננים באיסורי התורה ביחס לחמץ, ניתן להסיק שהתורה מצווה להילחם בחמץ, משל היה הגרוע שבאויבי ישראל. לא רק איסור אכילה, אלא אפילו איסור הנאה יש בו. שמא תאמרו, ישנם איסורים נוספים שנאסרו באכילה ובהנאה (בשר בחלב, ערלה, כלאי הכרם). נכון הדבר, אלא שאת החמץ אסרה התורה גם להשהות בבעלותנו בפסח – 'שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים' (שמות יב, יט); 'ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך' (שמות יג, ז). גם על מצוות השבתה בערב הפסח מצווה התורה - אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתים' (שמות יב, טו). אם זו לא מלחמה, איני יודע מלחמה מהי! לא פלא הוא, שחז"ל הוסיפו על איסורי התורה את החובה לבדוק את החמץ אור ל"ד בניסן, ואף חייבו לא להסתפק בבדיקה וביעור אלא גם לבטל בלב. ואם נמצא במהלך החג תערובת חמץ – אפילו באלף (!) הוא לא יתבטל.

וכאן הבן שואל – אם החמץ (יצר הרע? גאווה?) הוא כל כך רע מדוע הוא מותר באכילה כל ימות השנה ונאסר במשך שבעה ימים בלבד? האם המלחמה ביצר הרע מוגבלת היא בזמן? האם מותר לתת דרור ליצר הרע ולגאווה בסוכות, שבועות או סתם ביום של חול?

השאלה מתעצמת עם קריאת פסוקי פרשת השבוע, בהם מחברת התורה את חג המצות עם חג הביכורים, שמגיע לאחר ספירה של ארבעים ותשעה ימים. מה קורה בסוף הספירה? מהי המטרה? מה מחכה לנו שם בסוף הדרך?

'וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהינה: עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' (שם, טו-טז)

ביום האחרון אנו מצווים על הבאת מנחת חיטים מן התבואה החדשה. אלא שהתורה מדגישה כיצד יש לאפות את אותה המנחה:

ממושבתים תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהינה חמץ תאפינה בכורים לה': והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה לה' ומנחתם ונספיהם אשה ריח ניחח לה': ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: והניף הפהן אתם על לחם הבפרים תנופה לפני ה' על שני כבשים קדש יהיו לה' לפהן: (שם, יז-כ)

הלא דבר הוא? האם התכלית של ספירת העומר היא להגיע לקרבן שתי הלחם שכולו חמץ? קריאת פסוקי התורה בעיון מבליטה את העובדה שלחם החמץ עומד במרכז היום, וכל הקרבנות האחרים באים בגלל הלחם. נדמה שעובדה זו עומדת בסתירה מוחלטת לדברינו בחלק הראשון. החמץ הוא לא רע בכלל. החמץ הוא היעד והשאיפה. אם כך, מדוע אוסרת עלינו התורה מכל וכל מגע כלשהוא עם החמץ במהלך ימי חג הפסח?

תשובה לדבר נוכל למצוא בהתבוננות על מדינות שונות שזכו לעצמאות מדינית, אבל לא מצליחות לעמוד על הרגלים' בגלל סכסוכים ומאבקי שליטה פנימיים (דרום סודאן, לדוגמא, שהיא המדינה האחרונה שזכתה להצטרף כחברה באו"ם לפני כשמונה שנים). החופש והעצמאות אינם יעד עצמאי. השאלה היא מה עושה אדם או עם בחופש ובחירות שקיבל.

נראה כי חופש ללא תכלית עלול להביא מהר מאוד לשעמום וחטא, ואפילו לאנרכיה מוחלטת. אדם חופשי ועצמאי חייב להציב לעצמו יעדים, שאיפות ומטרות. אכן הלחם התופח, החמץ, החופש והעצמאות, הם התכלית, אלא שאיסור החמץ, מייד עם היציאה ממצרים, מחייב אותנו לאכול עדיין לחם עוני, כדי שנגיע אל החמץ בהדרגה, שלב אחר שלב. כשם שעיסת בצק שתופחת ללא הגבלה מחמיצה וזרקת, כך עצמאות ללא גבולות ושאיפות היא חסרת תוחלת. הדברים נכונים לימי היציאה ממצרים, ויש בהם גם כדי לעורר לחשיבה על המטרות והיעדים שאנו נדרשים להציב לעצמינו עם קבלת הזכות הגדולה לעצמאות שקבלנו לפני 71 שנים.

הרב ארי סט. רב קיבוץ סנור. למד בישיבת ההסדר "שבות ישראל" באפרת ובכולל "ארץ המדה" בירושלים. נשוי לנעמה ואב לחמישה.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il